

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра прикладної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Загальна психологія. Вступ до психології.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 – соціальні і поведінкові науки

Спеціальність: 053 психологія

Освітньо-професійна програма: психологія

Вид дисципліни: 1к: обов'язкова

Факультет **психології**

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету
“ ____ ” червня 20__ року, протокол № ____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент кафедри прикладної психології
кандидат психологічних наук, доцент Москаленко Вікторія Василівна

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної психології

Протокол від “ ____ ” _____ року № ____

Завідувач кафедри прикладної психології

_____ Ірина КРЯЖ

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від _____ року протокол № ____

Голова методичної комісії факультету психології

_____ Юлія ГІМАЄВА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Загальна психологія. Вступ до психології» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Галузь знань: 05 – соціальні і поведінкові науки.

Спеціальність: 053 психологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є: формування у студентів уявлення про психологію як науку, про основні підходи до вивчення психологічної реальності, а також надати понятійно-термінологічний апарат психології та ознайомити з її сучасними напрямками та проблемами.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни полягають у формуванні таких компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 135

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
71 год.	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти мають досягти таких результатів навчання:

студенти повинні знати:

- основні поняття, принципи, задачі та можливості психології як науки;
- основні галузі психології;
- основні методи психології;
- історію розвитку уявлень про предмет психології;
- підходи до вирішення проблеми виникнення та розвитку психіки в філогенезі;
- сучасні підходи до вивчення психологічних явищ.

студенти повинні вміти:

- орієнтуватися у навчальній та науковій літературі з психології;
- систематизувати та обробляти навчальну та наукову інформацію;
- аналізувати психічні явища з точки зору різних підходів;

студенти повинні володіти навичками:

- вільного володіння психологічною термінологією;
- систематизувати та обробляти навчальну та наукову інформацію у галузі психології;
- психологічного аналізу оточуючої дійсності.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Уявлення про психологію як науку.
2. Основні підходи та школи в психології.
3. Сучасні напрямки та актуальні проблеми в психології.

Розділ 1. Уявлення про психологію як науку.

Тема 1. Психологія як наука. Її цілі та задачі.

Роль психології у сучасному світі. Коло завдань, що вирішує психологія. Співвідношення між життєвою та науковою психологією. Основні галузі психології. Місце психології у системі наук.

Тема 2. Поняття про предмет психології.

Початкове визначення деяких головних понять психології – психіки, свідомості, особистості, діяльності. Поведінка та внутрішній світ як сфери проявлення психічного життя людини. Класифікація психічних явищ.

Тема 3. Методи психології.

Психологія як мультипарадигмальна наука. Методи природно-наукової і гуманітарної психології. Методи психологічної практики.

Розділ 2. Основні підходи та школи в психології.

Тема 4. Виникнення і розвиток психіки в філогенезі.

Проблема виникнення психіки в еволюції (згідно з О.М.Леонтьєвим). Різні підходи до вирішення цієї проблеми (панпсихізм, біопсихізм, нейропсихізм, антропсихізм).

Необхідність виникнення психічного відображення в еволюції. Проблема суб'єктивних та об'єктивних критеріїв психічного. Поняття біотичних та абіотичних подразників, подразливості та чутливості. Етапи психічного розвитку в філогенезі.

Закономірності психіки.

Тема 5. Передумови та умови виникнення свідомості в антропогенезі.

Основні характеристики свідомості. Структура свідомості. Свідомість як діяльність і як образ, їх можливе співвідношення. Психологічні характеристики складових структури свідомості-образа.

Тема 6. Із історії розвитку уявлень про предмет психології. Різні варіанти розуміння душі як предмету психології в античній психології. Виникнення емпіричної психології свідомості. Предмет емпіричної психології свідомості. Криза в психології.

Тема 7. Несвідоме як предмет психології.

Негативний та позитивний підходи до визначення поняття несвідомого. Три класи несвідомих процесів: механізми, спонуки і надсвідомі процеси. Розуміння несвідомого у З.Фрейда

Тема 8. Поведінка як предмет психології.

«Об'єктивний підхід» у психології. Приклади емпіричних досліджень в біхевіоризмі. Розвиток ідей біхевіоризма в необіхевіоризмі Е.Толмена. Оперантний біхевіоризм Б.Скінера. Тренінг вмінь в біхевіоральній терапії.

Тема 9. Соціокультурний підхід в психології.

Культурно-історична теорія Л.С.Виготського. Дві лінії розвитку психічних процесів людини. Вищі психічні функції людини та їх властивості. Поняття знака.

Тема 10. Діяльнісний підхід в психології.

Передумови діяльнісного підходу в психології. Два варіанти діяльнісного підходу в радянській психології: теорії С.Л.Рубінштейна та О.М.Леонтьєва. Характеристики діяльності. Структура діяльності. Принцип єдності свідомості та діяльності.

Розділ 3. Сучасні напрямки та актуальні проблеми психології.

Тема 11. Цілісний підхід в психології.

Історія постанови проблеми цілісності в психології. Одиниці аналізу в гештальтпсихології. Приклади експериментальних досліджень. Гештальттерапія.

Тема 12. Гуманістична психологія як представник гуманітарної парадигми в психології. Гуманістична психологія, основні представники та ідеї. Гуманістична психотерапія.

Тема 13. Когнітивна психологія і номотетичний підхід у психології. Приклади експериментальних досліджень в когнітивній психології.

Тема 14. Сучасні психологічні напрямки у психології. Арт-терапія, психосоматика, тілесно-орієнтовна терапія, НЛП, бодінамічний підхід тощо в практичній психології. Приклади сучасних досліджень.

Тема 15. Загальний огляд пізнавальних та емоційно-вольових процесів.

Співвідношення відчуття та сприйняття, їх властивості. Мислення та його характеристики. Уява, види та механізми уяви. Пам'ять та її місце серед пізнавальних процесів. Увага та її властивості. Розвиток мови та її роль у житті людини.

Загальна різниця між пізнавальними та емоційно-вольовими процесами. Поняття про емоції та почуття. Види емоційних станів та їх психологічні характеристики. Поняття про волю. Вольові властивості особистості.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Ус ьо го	у тому числі					Ус ьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	ла б	ін д	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Уявлення про психологію як науку.												
Тема 1. Психологія як наука. Її цілі та задачі.	9	2	2			4						
Тема 2. Поняття про предмет психології	9	2	2			4						
Тема 3. Методи психології.	9	2	2			4						
Разом за розділом 1	27	6	6			12						

Раздел 2. Основні підходи та школи в психології.										
Тема 4. Виникнення та розвиток психіки в філогенезі.	9	4	4			15				
Тема 5. Виникнення та історичний розвиток свідомості. Структура свідомості в психології.	9	2	2			4				
Тема 6. Із історії розвитку уявлень про предмет психології.	9	2	2			4				
Разом за розділом 2	27	8	8			23				
Раздел 3. Сучасні напрямки та актуальні проблеми психології.										
Тема 7. Несвідоме як предмет психології	9	2	2			4				
Тема 8. Поведінка як предмет психології.	9	2	2			4				
Тема 9. Цілісний підхід в психології	9	2	2			4				
Тема 10. Гуманістична психологія	9	2	2			4				
Тема 11. Когнітивна психологія	9	2	2			4				
Тема 12. Соціокультурний підхід в психології	9	2	2			4				
Тема 13. Діяльнісний підхід в психології	9	2	2			4				
Тема 14. Сучасні психотерапевтичні напрямки у психології.	9	2	2			4				
Тема 15. Загальний огляд пізнавальних та емоційно-вольових процесів.	9	2	2			4				
Разом за розділом 3	81	16	16			36				
Усього годин	135	32	32			71				

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин (стац.)	Кількість годин (заоч.)
1	Загальна характеристика психології як науки	2	
2	Класифікація психічних явищ	2	

3	Система знань у психології	4	
4	Методи природньо-наукової та гуманітарної психології	2	
5	Виникнення та розвиток психіки в філогенезі. Виникнення та історичний розвиток свідомості в філогенезі.	2	
6	Душа та свідомість як предмети психології	2	
7	Несвідоме як предмет психології	2	
8	Поведінка як предмет психології	2	
9	Цілісний підхід в психології	2	
10	Гуманістичний напрямок в психології	2	
11	Когнітивна психологія	2	
12	Соціокультурний підхід в психології	2	
13	Діяльнісний підхід в психології	2	
14	Сучасні психотерапевтичні напрямки у психології	2	
15	Загальна характеристика пізнавальних та емоційно – вольових процесів.	2	
	Разом	32	

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Вивчення наукової літератури та конспектування першоджерел до тем 1-15	50 (стац.)	конспект
2	Підготовка до підсумкового семестрового контролю	21 (стац.)	семінари/конспект
3.	Разом	71 (стац.)	

6. Індивідуальні завдання Не передбачені

7. Методи контролю

Вивчення курсу супроводжується проведенням поточного та підсумкового контролю за якістю отриманих студентами знань.

8. Схема нарахування балів

Поточне тестування та самостійна робота												Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1			Розділ 2				Розділ 3					60	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			

4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--

T1, T2 ... T15 – теми розділів.

Критерії оцінювання

Поточний контроль проводиться у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях. Знання студентів з кожної теми оцінюються за наступними критеріями:

0 балів – студент не засвоїв теоретичний матеріал;

1 бал – студент засвоїв теоретичний матеріал, логічно мислить та буде відповідь;

2 бали – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має конспект першоджерел та володіє основними аспектами з рекомендованої літератури, аргументовано викладає його;

3 бали – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал дисципліни, має конспект першоджерел та рекомендованої літератури, вільно використовує набуті знання та висловлює своє ставлення до проблем при письмовому експрес-контролі.

Кожен розділ зараховується при наявності у студента конспекту першоджерел рекомендованої літератури.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови зарахування всіх розділів. Підсумковий семестровий контроль складається із 25 тестових завдань, які мають різний рівень складності: відтворення знань, ідентифікація проблем, використання набутих знань при вирішенні практичних завдань. Кожне тестове завдання оцінюється від 1 до 1,5.

Іспит складається із запитань, максимальна оцінка за відповідь на які оцінюється від 1 до 1,5:

1,5 балів – змістовна повна відповідь (запитання № 3 та 18),

1 бал – вірна відповідь (запитання № 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25)

0 балів – відповідь цілком невірна.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
70-79		
60-69	задовільно	

50-59		
1-49	незадовільно	не зараховано

Орієнтовні питання до підсумкового семестрового контролю.

1. Роль психології в сучасному світі.
2. Основні галузі психології.
3. Фундаментальні та прикладні галузі психології.
4. Психологія як система наук, що розвивається.
5. Місце психології в системі наук.
6. Наукова психологія та практика.
7. Відмінності наукової та життєвої психології.
8. Критерії наукового пізнання.
9. Поведінка та внутрішній світ як прояви психічного життя людини.
10. Класифікація психічних явищ.
11. Психологія як мультипарадигмальна наука.
12. Загальна характеристика методів психології.
13. Методи природно-наукової психології.
14. Методи гуманітарної психології.
15. Методи психологічної практики.
16. Основні поняття, за допомогою яких описуються психічні явища.
17. Поняття та функції психіки.
18. Характеристика підходів до виникнення психіки в філогенезі.
19. Поняття відображення та його види.
20. Гіпотеза О.М.Леонтєва та О.В.Запорожця про виникнення психіки.
21. Стадії розвитку психіки в філогенезі.
22. Передумови та умови виникнення свідомості в антропогенезі.
23. Основні характеристики свідомості.
24. Структура свідомості.
25. Історія уявлень про предмет психології.
26. Душа як предмет психології.
27. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння душі вченими античності.
28. Явища свідомості як предмет психології.
29. Інтроекція як метод вивчення свідомості.
30. Сучасні напрямки розвитку предмета психології.
31. Несвідоме як предмет психології.
32. Структура психіки за З. Фрейдом.
33. Загальні властивості несвідомого за З.Фрейдом.
34. Поведінка як предмет психології.
35. Одиниці психологічного аналізу в біхевіоризмі.
36. Позитивний внесок та основні недоліки біхевіоризму.
37. Цілісний підхід в психології.
38. Одиниці психологічного аналізу в гештальтпсихології.
39. Методи дослідження, що використовувались в гештальтпсихології.

40. Гуманістична психологія як представник гуманітарної парадигми в психології.
41. Основні ознаки гуманістичної психології.
42. Когнітивна психологія як представник природно-наукової парадигми в психології.
43. Соціокультурний підхід в психології.
44. Культурно-історична теорія Л.С.Виготського.
45. Поняття та основні характеристики вищих психічних функцій.
46. Діяльнісний підхід в психології.
47. Основні принципи психологічної теорії діяльності.
48. Структура діяльності за О. М. Леонтьєвим.
49. Загальна характеристика пізнавальних процесів.
50. Загальна характеристика емоційно-вольових процесів.

10. Рекомендована література

Основна література:

1. Варій М.Й. Загальна психологія: Підручник / М.Й.Варій -К.: „Центр учбової літератури”, 2016.
2. Выготский Л.С. Инструментальный метод в психологии.- Собр.соч.,т.1 – М., 1982.
3. Гальперин П.Я. Введение в психологию. М., 1976.
4. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. М.,1988.
5. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – с. 464.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание.Личность. – Избранные психологические произведения. – Т.2 – М.,1983
7. Максименко С. Д. Загальна психологія: Підручн./ С. Д. Максименко – Вінниця: Нова книга, 2006. – 540 с.
8. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб, 2015.
9. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Психология человека. М., 1995.
- 10.Соколова Е.Е. Введение в психологию. – М., 2007
- 11.Хрестоматия по введению в психологию /сост. Соколова Е.Е. – М.,1999

Допоміжна література:

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. М.,1977.
2. Аткинсон Р. Введение в психологию, 2000.
3. Выготский Л.С. Исторический смысл психологического кризиса. Собр.соч. в 6 т. – Т.2 – М., 1982
4. Вундт В. Введение в психологию - Хрестоматия по вниманию – М., 1976
5. Годфруа Ж. Что такое психология. М., 1992
6. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. – М.,1988
7. Петровский А.В. Введение в психологию. – М.,1996
8. Теплов Б.М. Избр. тр. в 2 т. – Т.2, М.,1985.
9. Уотсон Дж. Бихевиоризм //Хрестоматия по истории психологии. М.,1980

10. Фрейд З. О психоанализе. Пять лекций //Хрестоматия по истории психологии. М.,1980
11. Хьелл Л., Д.Зиглер. Теории личности. – М., 2019.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Поліванова О.Є. Вступ до психології: Навчально-методичний комплекс для студентів зі спеціальності «Психологія» з дисципліни. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. – с.20.
2. <http://dspace.univer.kharkov.ua/>
3. <http://cel.univer.kharkov.ua/>
4. www.koob.ru

Завдання для самостійної роботи для студентів, які перебувають у відрядженні за програмою академічної мобільності

Форма роботи	Максимальна кількість балів
1. Підготувати презентацію та письмовий огляд одного теоретичного питання (на Ваш вибір) із орієнтовних питань до іспиту (див.стор.10 у ОРП).	Презентація – максимум 20 б. Письмовий огляд – максимум 20 б.
2. Відпрацювання практичних занять через написання есе на тему: «Психологічний аналіз структури особистості улюбленого героя (літературного, кіноперсонажу або реальної людини).	Максимум 60 балів

Вимоги до роботи:

За підготовку презентації студент отримує максимум 40 балів, які розподіляються на:

20 балів за зміст роботи (підібрати 10-12 слайдів та викласти короткі тези, щодо відповіді на питання (за планом).

20 балів - за письмовий огляд питання (вимоги: формулювання теми відповіді на питання і відповідність змісту заявленої теми, відсутність плагіату (цитати мають бути в лапках), використання не менш, ніж 3-х джерел, логічність, послідовність, глибина висвітлення теми, порівняння та узагальнення різних поглядів/оцінок/фактів, відповідність вимогам до оформлення, належне оформлення посилань на джерела інформації (бібліографічний опис публікації, web-адреса для інтернет-ресурсів тощо).

Письмовий огляд теоретичного питання студента(ки) гр. ПС-хх Прізвище І.Б.	
Тема	
Текст, текст, текст.....	
.....	
.....	
.....	
Висновок:	
Інформаційні джерела:	
1.	
2.	
3.	

Критерії оцінювання презентації та письмового огляду:

20 балів ставиться, якщо зміст питання повністю розкритий, викладення чітке, логічне й послідовне.

15 балів ставиться, якщо зміст питання у цілому розкритий вірно, проте наявні декілька незначних недоліків, або один з аспектів питання розкритий тільки схематично, або є одна суттєва помилка у розкритті другорядного аспекту питання.

10 балів ставиться, якщо зміст питання розкритий у цілому вірно, але схематично, без подробиць чи конкретизації, або розкрито не всі основні аспекти питання, або є помилки у розкритті основних аспектів питання.

5 бали ставиться, якщо у цілому вірно, але надто схематично, розкритий тільки один основний аспект питання, наявні суттєві помилки у розкритті основного аспекту питання.

2 бали ставиться якщо частково обговорений тільки один аспект питання, можливо не основний.

2. Есе на тему: «Психологічний аналіз структури особистості улюбленого героя» (літературного, кіноперсонажу або реальної людини).

Есе – творча робота, у вільній формі, виклад власних думок за запропонованою темою, підготовлений на основі вивчення цієї проблеми.

Обов'язкові складові есе:

1. Спрямованість особистості.
2. Знання, вміння, навички особистості.
3. Індивідуально-психологічні особливості особистості.

Більш детальний опис структури особистості для есе дивіться за

посиланнями:

<http://psychology.univer.kharkov.ua/dist2020/materialy/Moskalenko/1.pdf>

<http://psychology.univer.kharkov.ua/dist2020/materialy/Moskalenko/2.pdf>

Вимоги до оформлення есе – обсяг до 2 стор., Times New Roman, 12 кегль, інтервал 1, поля (л, п, в, н), мм: 20, 10, 10, 10.

Есе
студента(ки) гр. ___-хх Прізвище І.Б.
Тема
Текст, текст, текст.....

Критерії оцінювання есе:

60 б. – повний психологічний аналіз героя за усіма складовими (див. вище), творчий підхід, самостійність мислення. Вміння аналізувати, систематизувати та психологічно мислити.

40 б. – неповний психологічний аналіз героя, відсутність психологічного мислення. Героя у цілому описано вірно, проте наявні декілька незначних недоліків, або один із складових питань розкритий тільки схематично.

20 б. – поверховий аналіз героя. Образ героя неповний, портрет описано за одним або двома складовими.

0-5 б. – психологічний аналіз героя описаний частково. Є помилки у аналізі складових, відсутність логіки та системного мислення.